

בחירות האמצע בארצות הברית – משמעויות לישראל

אלדד שביט | 10 בנובמבר, 2022 | גיליון 1657

התוצאות המסתמנות של בחירות האמצע בארצות הברית ממחישות את הקיטוב במערכת הפוליטית האמריקאית בשנים האחרונות, ולא פחות מכך הן מעידות על דאגה גוברת בקרב ציבור גדול מההשלכות לעתידה של הדמוקרטיה האמריקאית מההתנהלות של הנשיא לשעבר טראמפ ותומכיו. מניסיון העבר, אין לגזור מכך על התוצאות בבחירות לנשיאות ב-2024. כן ניתן להעריך שמערכת הבחירות לקראתן תיפתח מוקדם מהרגיל ותהיה טעונה וסוערת. בדרך כלל, בחירות האמצע אינן משפיעות על מדיניות החוץ של הממשל, גם אם הממשל יהיה כבול עתה יותר בשל רוב רפובליקאי באחד הבתים או בשניהם. כן לא צפוי שינוי בתמיכת הממשל בישראל. הנשיא בידן הוכיח כי הוא מחויב לביטחונה ולרווחתה והקשרים בינו לבין ראש הממשלה הנכנס בנימין נתניהו הם טובים. הממשל מכבד את התהליכים הדמוקרטיים בישראל, אך הוא צפוי לבחון את הממשלה החדשה במעשיה ולא בהצהרותיה. קונגרס לעומתי לממשל הוא הזדמנות לישראל, שכן יאפשר לה תמרון מול הממשל. אך מנגד, התנהלות ישראלית שתתפרש בממשל כניסיון לאגף אותו דרך הקונגרס עלולה להזיק לישראל וליחסיה עימו. ישראל צריכה לגלות זהירות רבה ובעיקר להימנע ככל האפשר מהיגררות למחלוקות הפוליטיות בוויינגטון, מתוך אינטרס הוא שתמיכה בה תמשיך להתבסס על הסכמה דו-מפלגתית.

בבחירות האמצע בארצות הברית, המפלגה הרפובליקנית תצליח ככל הנראה להשיג רוב דחוק בבית הנבחרים, כאשר המרוץ לסנאט נותר צמוד מאוד. אף יתכן שמרוץ זה יוכרע רק לאחר בחירות חוזרות על המושב לסנאט במדינת ג'ורג'יה. אמנם התוצאות משקפות תהליכים מקובלים בפוליטיקה האמריקאית בבחירות האמצע, אך התחזיות המוקדמות ל"גל אדום" רפובליקני התבדו והנשיא בידן מיהר להגדיר את התוצאות כהישג, לאחר שערב הבחירות שיגר מסרי אזהרה בדבר סיכון ממשי לדמוקרטיה האמריקאית.

אשר לשאלה עד כמה הבחירות מעידות על הצפוי בבחירות לנשיאות ב-2024, מוערך כי גם אם התוצאות מצביעות על הישגים מסוימים לרפובליקנים, על פי ניסיון העבר אין לגזור מכך על התוצאות בבחירות הבאות לנשיאות. עם זאת, התוצאה הצמודה ממחישה היטב את המציאות הרגישה והמקוטבת שהמערכת הפוליטית האמריקאית נמצאת בה בשנים האחרונות. נראה כי גם מצב כלכלי מידרדר ואחוזי תמיכה נמוכים לנשיא המכהן לא הצליחו להפוך את הקערה על פיה, בעיקר מאחר שציבור אמריקאי גדול הושפע מהפסיקה הדרמטית

של בית המשפט העליון שביטלה את פסק הדין "רו נגד וייד", שהתיר הפלות, ומהתרחבותה של תופעת מכחישי תוצאות בחירות מבין תומכיו של הנשיא לשעבר דונלד טראמפ, שהתבלטה על רקע החקירה המנהלת לגבי מעורבותו באירועי ההשתלטות על בניין הקונגרס ב-6 בינואר 2021. נראה כי הרושם הקשה מהתנהלותו של הנשיא לשעבר הניע מצביעים דמוקרטים רבים לצאת ולהפגין את דאגתם מעתידה של הדמוקרטיה בארצות הברית. חשוב בהקשר זה להדגיש, כי ניצחונותיהם במרוצים על מספר משרות מושל במדינות מפתח מרכזיות תסייע לדמוקרטים להבטיח את שליטתם על ניהול תהליך הבחירות במדינותיהם במרוץ לנשיאות ב-2024.

זאת ועוד, השנתיים הקרובות צפויות להיות גדושות אירועים גלובליים ופנים-אמריקאיים, שישפיעו רבות על הלך הרוח של הציבור. הכרזתו הצפויה, כבר בקרוב, של דונלד טראמפ על ריצה לנשיאות צפויה להיות יריית הפתיחה למערכת בחירות ארוכה מהרגיל. אף יתכן שתוצאות בחירות האמצע יעודדו את המושל הרפובליקאי של פלורידה, רון דסנטיס, שגבר בפער גדול על יריבו הדמוקרטי, לאתגר את טראמפ ולהודיע גם הוא על ריצה לנשיאות וכך לפתוח התמודדות בקרב הרפובליקנים. נראה כי התוצאות החיוביות יחסית מבחינת הדמוקרטים והכרזתו הצפויה של טראמפ מדרבנת גם את הנשיא בידן להודיע בהקדם על כוונותיו לרוץ לקדנציה נוספת.

כך או כך, שליטה רפובליקנית בבית הנבחרים, ובוודאי אם יתברר כי מועמדי המפלגה זכו ברוב גם בסנאט, צפויה להוביל לשיתוק של מרבית תהליכי החקיקה בארצות הברית. קושי של נשיאים להתנהל מול קונגרס מפוצל הנה תופעה מוכרת, שנרשמה באחרונה במחצית השניה של תקופת כהונתו של הנשיא טראמפ. יתר על כן, בעת הנוכחית הסבירות כי שתי המפלגות תגענה להסכמות שתאפשרנה לקדם חקיקות חשובות קטנה ביותר בשל היריבות המרה ביניהן. עם זאת, רוב קטן בבית הנבחרים לרפובליקנים וסנאט בשליטה דמוקרטית יקשו על יושב ראש בית הנבחרים הרפובליקאי לשלוט בחברי מפלגתו ותאפשר לממשל יכולת תמרון טובה יותר מול הקונגרס.

בדרך כלל, בחירות האמצע אינן משפיעות משמעותית על מדיניות החוץ של הממשל, גם אם יהיה כבול עתה יותר בשל רוב רפובליקאי באחד הבתים או בשניהם. גם אם ממשל בידן יצטרך מעת לעת לפעול בריסון כדי להשיג את תמיכת הקונגרס, הרי שבמרבית המקרים הממשל צפוי להמשיך ולהוביל את סדר היום שהחל בו עוד קודם לבחירות, גם באמצעות צווים נשיאותיים. צפוי כי הרפובליקנים, במסגרת הוועדות הרלוונטיות בבית הנבחרים, יבקשו לערער על כיווני הפעולה של הממשל, בעיקר על ידי קידום שיח חלופי למדיניות והצבת קשיים - אם וכאשר הממשל יבקש לקדם סוגיות המחייבות גם פעולה מצד הקונגרס. התפתחויות גלובליות הצפויות ייצרו שפע של נושאים מעוררי מחלוקת. בין היתר, צפויים ככל הנראה לבלוט פערים במדיניות לגבי המערכה באוקראינה. זאת לאחר שמחוקקים רפובליקנים הביעו עוד לפני הבחירות את הסתייגותם ממדיניות הסיוע לאוקראינה שהוביל הממשל והבטיחו כי יפעלו

לצמצם את הסיוע הצבאי שמוענק לאוקראינה. סביר שתתפתח גם מחלוקת בנושא איראן, בעיקר אם הממשל יבקש לקדם מהלכים שיאפשרו חזרה להסכם הגרעין, הגם שלפי שעה המשא ומתן בסוגיה תקוע ולא ברור עד כמה ניתן יהיה לקדמו בחודשים הקרובים.

משמעויות לישראל

לא צפוי שינוי בתמיכת הממשל בישראל. הנשיא בידן כבר הוכיח כי הוא מחויב לביטחונה ולרווחתה של ישראל. הקשרים בינו לראש הממשלה הנכנס בנימין נתניהו הם טובים והממשל מכבד את התהליכים הדמוקרטיים בישראל. עם זאת, הממשל צפוי לבחון את הממשלה החדשה במעשיה ולא בהצהרותיה. כל עוד יעריך כי ישראל דבקה בערכים דמוקרטיים וליברליים משותפים ואינה פונה לכיוון של פגיעה בזכויות אזרח ואינה מוציאה לפועל מדיניות חד-צדדית בסוגיה הפלסטינית, סביר כי הממשל ימשיך ויקפיד על דו-שיח ענייני עם הממשלה החדשה בישראל.

בנוסף, נראה כי שינויים בקונגרס לא יניעו שינויים בהתנהלות הממשל מול המזרח התיכון. בשנים האחרונות, וביתר שאת על רקע התחרות הגוברת מול סין והמלחמה באוקראינה, השינוי באיום הייחוס הגלובלי האמריקאי משתנה ומשפיע גם על החשיבות שארצות הברית מייחסת למזרח התיכון. הממשל נאלץ עדיין להפנות קשב לאזור, אך הוא מצומצם ביחס לעבר וממוקד בבקרת נזקים ולא בקידום הזדמנויות. במיוחד ניכרת מגמת צמצום התשומות הצבאיות. המוקד מבחינתה של ישראל יהיה בראש ובראשונה נושא איראן והממשל, כפי שהדברים נראים עתה, יצטרך לגבש מדיניות אלטרנטיבית מולה. בהקשר זה יתכנו חילוקי דעות בינו לבין הממשלה החדשה בישראל, שתבקש לדרבן אותו לאמץ גישה אסרטיבית ובכלל זאת לבנות אופציה צבאית אמינה בעוד שהממשל עצמו ימשיך בצד הקשחת הקו מול איראן לאתר דרכים דיפלומטיות כדי לקדם הסדר עימה. הסוגיה הפלסטינית, שנדחקה הצידה בשנתיים האחרונות, עשויה לקבל בולטות אם ממשלת ישראל תאמץ מדיניות חד-צדדית, בראייתו של הממשל, ובוודאי אם הרחבת התנחלויות בגדה המערבית ונושא הסיפוח באזור ישובו ויתפסו מקום מרכזי במדיניות הישראלית.

יצוין כי קונגרס לעומתי לממשל הוא מצד אחד הזדמנות לישראל, שכן הוא יאפשר לה יכולת תמרון מול הממשל. אך מצד שני, התנהלות ישראלית שתתפרש בממשל כניסיון לאגף אותו דרך הקונגרס עלולה להזיק לישראל וליחסיה עימו. לממשל הדמוקרטי ולביידן עצמו זיכרון שלילי מהתנהלות ישראלית בעבר, ובפרט מניסיונו של ראש הממשלה נתניהו לנצל את המחלוקת בין הקונגרס לממשל אובמה כדי להפעיל לחץ על הממשל בהקשר הגרעין האיראני.

ישראל צריכה לגלות זהירות רבה ובעיקר להימנע ככל האפשר מהיגררות למחלוקות הפוליטיות בווישנינגטון. האינטרס הישראלי הוא שתמיכה בה תמשיך להיות נושא הנהנה מהסכמה דו-מפלגתית. כבר כיום יש מחוקקים דמוקרטים רבים המבקרים את ישראל ומדיניותה, וביקורת זו אך צפויה לגבור אם ישראל תנסה להשתמש בקונגרס כדי לתקוף את הממשל. לכן, חשוב

שישראל תקפיד לנהל בו-זמנית מערכות יחסים קרובות עם הממשל ועם מחוקקים - משתי המפלגות.

עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט